

Sebők Zsigmond

Írta: Rubinyi Mózes

A világháború javában dült, midőn (június 4-ét írtak, 1916-ban) szanatóriumi ágyon meghalt *Sebők Zsigmond*, a *Budapest Hírlap* munkatársa. Halk szavú és halk írású ember volt. Ha olvastuk az írását, ha beszélünk vele, váltig azon csodálkoztunk, hogy tudott *ilyen* lenni, *ilyen* maradni. Forró levegőjű redakciókban töltött több mint három évtizedet, s íme, az aktuális ma kitűnő krónikása, nem lett lármás és mohó író, hanem külsőleg is régimódi, csendes lantos, akit először nem a közönség; hanem az íróársak értették meg. Valójában Sebők Zsigmondot Mikszáth Kálmán fedezte fel még Szegeden, írói nagyságát írók hirdették először s tán még halála napján is jobban értették az írók, mint a nagyközönség, bár az országos nagyság ragyogó hírnevéhez már csak kevés hiányzott akkor. Koporsójánál is írók beszéltek, annyi melegséggel és ízléssel, hogy temetésén semmi sem volt a gyász sápadt művirágjaiból, a szavak remegtek s a szemek fájdalomtól borultak el. Sebők az írók kedvelt írója volt, aminél értékesebb kritikai megállapítás kevés van.

Szegeden kezdte azt a munkát, mely fölemelte a nagyok közé, annál az asztalnál, melynél azelőtt Mikszáth dolgozott, a Szegedi Naplónál. Ha majd egyszer valaki meg fogja írni a magyar városok szerepét irodalmunk történetében, Debrecen mellett nagy fejezetet fog szentelni Szegednek, melyet rövid időre beiszapolt a Tisza árja, de ez az iszap olyan hatású volt, mint a Nilus áradásáé, termékenyítő, ez az árvíz csinált nagy embert Mikszáthból, ez adott alkalmat az ő ragyogó tehetségének kifejtésére. Onnan került Pestre a magyar gyermekirodalom Póságja, akinek nevéhez fűződik a modern magyar ifjúsági irodalom felvirágoztatásának dicsősége. Onnan jött fel hozzánk Sebők is, kiről Mikszáth 1887 február 12-én melegen írta a Pesti Hírlapba, abból az alkalomból, hogy Sebőknek „Alakok” című kötete megjelent: „Az Alakok írója oly tehetség, hogy számára a fővárosi írók közt is kiváló hely jut. Szegeden már régóta ismerik és szeretik, ezentúl az ország is megismeri és szeretni fogja, mert az úgynevezett rokonszenves tehetségek közé tartozik. Nem pesszimista, nem keresi és nem kavarja fei a társadalom szeméjét, nem vezeti el olvasóit sem a kloakákba, sem az élet kínos, sötét jelenetei közé, hanem a költői és a gyengéd felé hajlik...” „Figyelmet már eddig is keltett — mondja tovább —, de csak a kollégák közt, kik nagy várakozással nézték fejlődését”.

Aztán Sebők is felkerült a pesti „kollégák” közé, a *Pesti Hírlap*-hoz, Mikszáth akkori újságjához. Gondolom, ez volt az az igazi iskola, mely Sebőköt rávezette saját tehetsége kifejté-

sének útjára. Mikszáth, mint szerkesztőségben ember is, rendkívül hasznavehető munkás volt. Nemcsak írni tudott, hanem íratni is. Maga rengeteget dolgozott, de közben volt ideje másoknak is témákat adni. Sebők mesélte, hogy Mikszáth mennyi friss eszmével szolgált cikkein kívül is az újságnak, melybe dolgozott. Egyszer Mikszáth azt a tanácsot adta a kiadónak, hogy pályázatot kell tartani a munkatársak között olyanformán: a következő hétre díjat kell kitűzni annak, aki majd egy szenzációs eseményt a legjobban fog megírni. Mihelyt történt valami, többen is elmentek a helyszínre s megírták az esetet. A következő hét nagy esete éppen Majláth országbíró meggyilkolása volt. A díjat Mikszáth Sebők riportjának ítélte oda. A következő díjat megint Sebők nyerte el.

Így nőtt, lombosodott Sebők tehetsége a Mikszáthé árnyékában. Láthatta közlő a mélységes írói művészet titkos fogásait, beleláthatott abba a műhelybe, mely oly kevés embernek hozzáférhető. Akkoriban a Mikszáth országgyűlési karcolatai, *A t. ház* című rovat bevezető cikkei lázba hozták az egész magyar olvasóközönséget. Sokan nem is sejtették, hogy ezek közül néhányat Mikszáth úgy írt meg, hogy — ott sem volt az ülésen. Történelmi tény, hogy pl. a véderő vita nem egy üléséről elmaradt Mikszáth. Sebők ment el helyette, ő referált, Mikszáth aztán elolvasta még az esti lapokban a beszédek szövegét s úgy írta meg karcolatát, melyen rajongói bizonnal érezték az ülés forró levegőjét, pedig az író azt a redakció füstös levegőjében írta — Sebők segítségével.

Sebők Zsigmond hírlapírói munkásságának három állomása: a *Szegedi Napló*, a *Pesti Hírlap* s a *Budapesti Hírlap*, ahol már sztár-hírlapíró. Cikkeit beharangozzák, hatásukat regisztrálják. *Színfoltok* c. kötete cikkeinek szép koszorúját hozta. A sárguló újságok múlt termékei megállnak a könyvben és élnek még ma is.

Nem csoda, ha Sebők annyi szeretettel kísérte az élő Mikszáthot s annyi kegyelettel volt a halott iránt. A nagy író hagyatékának rendezésénél éppen Sebők vezetett rá Mikszáthnak néhány olyan cikkére, melyeket az ő kegyeletes emlékezése nélkül alig sikerült volna megtalálni. Szegedi hírlapíróskodása idején Mikszáth sokat írt, sokféle tárgyról, sokféle álnéven. Egész cikksorozatot írt pl ezen az álnéven: Írta.: János. Ez a János tulajdonképpen élő ember volt, Falmayer János, szegedi tímár és bőrgyáros, kackiás, jóízű, kissé nyershumorú úriember, kinek jelszava ez volt: „ipar és elegancia”! Mikszáthnak kedves embere volt és az ő keresztneve alatt, sőt az ő nyelvén (de a maga kedves humorával) írt városi, színházi és egyéb ügyekről, ha t. i. a dolgokat bohózatosan akarta tárgyalni.

S midőn a magyar közönség már kebelébe zárta a nagy palócot, nem volt értőbb írói híve Sebők Zsigmondnál. Segített a könyvei szerkesztésénél, összeállításánál s míg vele élte

témáit, hangulatait, saját műzsáját is megérintette Mikszáthnak ellenállhatatlan írói készsége. A pajkos humor szelíd, méla humorrá lett Sebők írásaiban.

Sebők önálló tehetség, de tán az a szerencse, hogy Mikszáth alatt és nyomán dolgozott, megismerhető művein, s a tőle nyert hatásokat nemes művészettel olvastotta bele saját egyéniségébe. Sebők józan, egyszerű, tiszta, meleg. Nagy melegséggel nyilatkozott egyszer a váci elemi iskola egy tanítójáról, aki tanította volt. Valóban egy gyermek lelke élt ebben a karcsú, barnaarcú, mélytekintetű úrban. Édes, csendesen pajkos, jó gyermek volt őszülő hajjal is.

Ifjúkor és *Bajcsányi* című kötetei szépprózánk elsőrangú termékei közé tartoznak. Humorista ő is, ki az adomát rajzzá szélesíti, de soha nem érzéki, mint a mestere — sokszor. Mégis gondoljunk csak *Hivatal* című rajzára, az ifjú paraszt-pár részletes elemzésére, midőn hízott lúdon szerzett protekcióval akar Péter a városi úr által lámpagyújtogató hivattal szerezni; a *Miszisz Kulcsár-ra*, az Amerikába vándorolt magyar szakácsné leveleire — s lehetetlen fel nem ismernünk e remekekben azokat a vonásokat, melyeknél a nagy mester szelleműjjai vezették Sebők finom kezét. De mint Mikszáth a Jókaihatást, Sebők a Mikszáthét magába olvastotta szolid művészetének kedvesen egyszerű eszközeivel s így lett mestere módjára maga is első mester.

De Sebők aztán egészen a maga útjára tért és vezérlő egyéniség lett az ifjúsági irodalomban. Azt a precizitást, amelyet csakis nagy újságok különféle rovatainál tanulhat meg igazán az író; a tollnak azt a hajlékonyságát, melynek mindig karcolásra készen kell állani: ma egy tragédia döbbenetes erejét, holnap egy tréfás eset derűjét kell „kihozni”, Sebők az irodalom legérzékenyebb ágának, az ifjúsági irodalomnak szentelte. A szó nemes, becsületos értelmében ő a próza Pósjája, Benedek Elek és Gaal Mózes mellett ifjúsági irodalmunk egyik megalapozója. Örök dicsősége, hogy gyermeklapja, a *Jó pajtás* Pósa kezdéseit talán még irodalmibb formában fejlesztette tovább.

Ő a kicsiknek mesélt a nagyokról, a nagyoknak meg a kicsinyekről. Nemes egyszerűsége, humorának bájos tisztasága predesztinálták e nagy, e nevezetes munkára. Mackó-alakja az európai ifjúsági irodalom legjava termékeihez tartozik. Neki, ki gyerekkora óta sose járta a tantermek szép, de nehéz levegőjű világát, olyan pedagógiai érzéke volt, hogy ez, írói művészetével párosulva, eladdig hallatlan sikereket hozott könyveinek. Gondolom, inkább a kisfiúk zárták elébb szívükbe, de aztán az egész gyermekvilág. Mackó nem Reinecke Fuchs, nem antropomorf mesterkéeltség, nem didaktikus csinálmány, „Mackó tekintetes úr” a vidék tiszta, friss virágillatát lopta be a nagyvárosok gyermekszobáiba, Mackó pajzánkodásai közt a gyere-

kek tanultak is, Mackó mulattat, Mackó él, ember, ki nem szűnt meg medve lenni s medve, aki ember. Általa a nagy író lelkének csendes bonhomiáját szórta szét azok közt, kik a mi életünk legfőbb örömei s a mi nemzetünk életének jövőjét jelentik...

... A hírlapíró egy életen át ontja cikkeit az újsághasá-
bokba. Tengernyi termésének legnagyobb része elmerül abba
a sárga temetőbe, melynek hírlapirodalom a neve. Temető.
Sok zseniális megcsillanás eloltója, ezernyi névtelen fakeresz-
tek alatt mennyi rövid, de tán pompás életű halott! De ha a
hírlapíró szerencsés, vagy éppen nagy író is, néhány meséje,
szava, hangja megmarad, mert könyvekbe gyűjti őket. Sebők
terméséből jó pár kötet marad meg. De legmaradandóbb e
kötetekben a legédesebb, melyben két hang ölelkezik: medve-
dörmögés és gyermek-kacagás.